

Renáta Šťastná a kol.

Vzpomínkovámat

Kniha, kterou si můžete dotvořit sami ze svých vzpomínek

Vzpomínkomat

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Renáta Šťastná a kol.

Vzpomínkomat – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

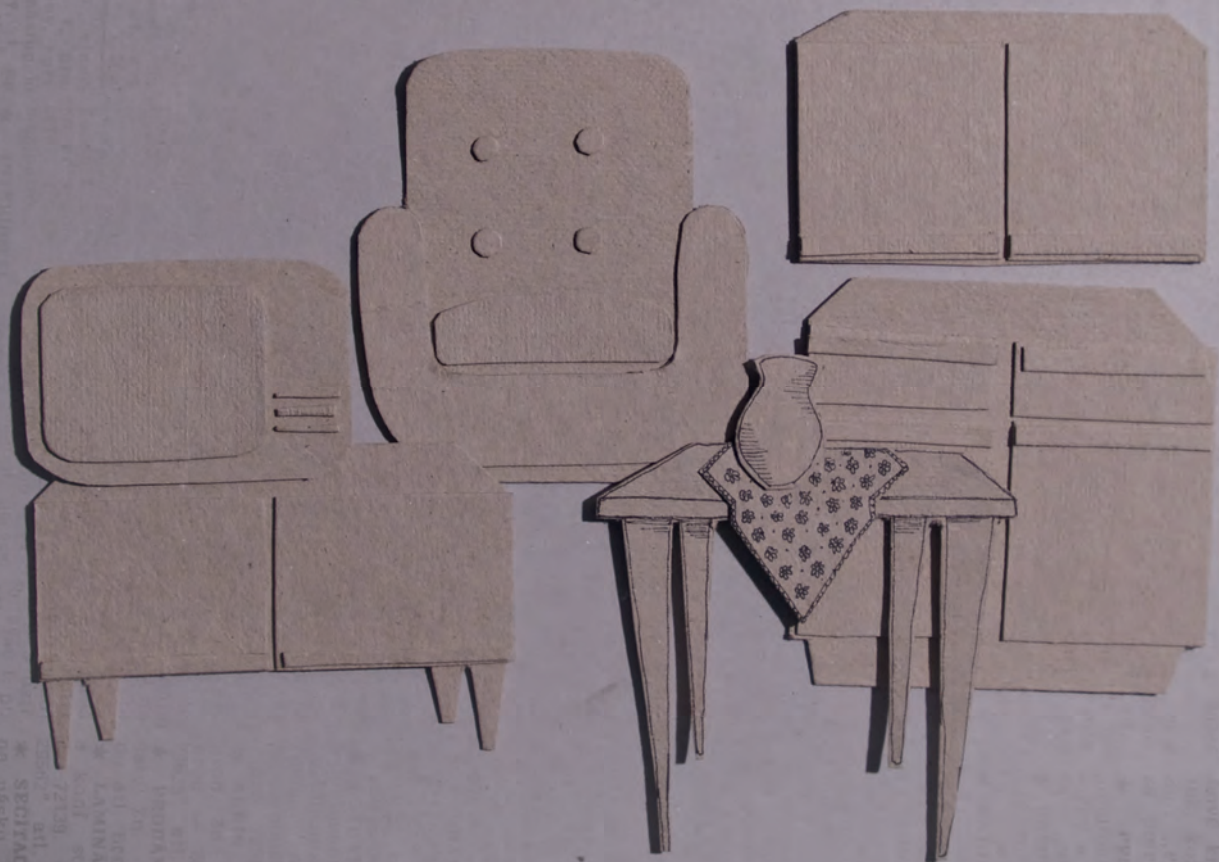
Renáta Šťastná a kol.

Vzpomínkovámat

BizBooks
Brno 2017

Kniha, kterou si můžete dotvořit sami ze svých vzpomínek

vzpomínkomat

*Proč
Vzpomínkomat?*

Pamatujete si na svoje dětství, dospívání, první brigády a pracovní místa? Vzpomenete si ještě, co jste jako děti nosili na sobě, co jste rádi jedli, s čím jste si hráli? Co se vám líbilo a co už méně?

Já jsem se narodila v dubnu 1971 a zpětně hodnotím, že jsme jako děti oproti těm dnešním moc možností neměli, ale přesto jsme byli šťastní. Děti nepoznají, že žijí jednoduše, nebo dokonce nuzně, když úplně stejně jako ony žijí děti u sousedů. Umějí si pohrát s čímkoli a samy se skvěle zabavit. Nebo alespoň my jsme to jako děti uměli...

Pojďme si zavzpomínat na dobu od roku přibližně 1950 až k sametové revoluci, tedy do listopadu 1989. Spousta z nás tuto etapu se všemi jejími tvářemi prožila na vlastní kůži.

Etapu, kdy nám téměř všechno diktoval komunistický režim, přesto však byl každý z nás samostatným ostrůvkem se svými pocity, vůněmi, radostmi i bolestmi, s prvními láskami i zklamáními. A kdo ji nezažil osobně, možná to zná z vyprávění rodičů či babiček a dědečků. Jak nic nebylo (ani telefon a internet!), jak se stále něco shánělo, jak mámy svým dětem šily oblečení a v létě čekaly na dopisy z pionýrských táborů, jak tátové stavěli vlastníma rukama domy a zedření z práce

jezdili na melouchy, aby se rodina měla líp a bylo na dárky k Vánocům nebo na dovolenou u Balatonu.

Ti mladší, například ve věku mého syna, který prochází pubertou, jen posměšně krotí hlavou a s poznámkou, že to už je pravěk, mávnou rukou a odcházejí. Někteří. Jiní naopak pahnou po vyprávění a vzpomínkách svých rodičů a prarodičů, jen trochu nevěřičně hledí, když slyší například to, že na banány jsme stáli předlouhé fronty a zpravidla byly k mání jen kolem Vánoc.

Prvotní impulz k napsání knihy složené ze vzpomínek, jakéhosi „vzpomínkomatu“, se objevil s webem Starý páky (www.starypaky.cz), který v roce 2013 založil pan Martin Švehlák. Chtěl uchovat vzpomínky na věci a události na jednom místě, prostřednictvím fotografií, komentářů a vzpomínek široké veřejnosti. Po zveřejnění stránky se mu začaly ozývat desítky lidí, každý z nich chtěl něčím přispět, poštou přicházely fotografie, ke kterým lidé psali své komentáře a vzpomínky. A dělají to stále, protože každý

prostě rád vzpomíná na dobu svého mládí a vzpomíná na ni často prostřednictvím věcí, které v té době používal, akcí, na které kdysi jezdíval, a v neposlední řadě lidí, kteří pro něj v té době byli důležití nebo ho prostě něčím oslovili, ať už se jedná o vlastní rodiče, spolužáky, přátele, sousedy, anebo spisovatele, dramatiky, hudebníky, politiky.

Zájem vzpomínat byl a je stále tak velký, že když jsem začátkem roku 2017 nastoupila jako šéfredaktorka webu Starý páky, chvíli mi trvalo, než jsem se tou záplavou mailů a zpráv prokousala. Společně s „pákaři“, jak si s nadšenci do retira a vzpomínání, kteří se seskupili kolem webu Starý páky, říkáme, jsme všemu dali správný řád a podobu.

Kniha, kterou právě držíte v ruce, vychází z mých vzpomínek, ale není postavena jen na nich. Tu a tam odbočuji ke vzpomínkám vašim nebo někoho z mých známých či známých mých známých a možná taky vašich známých. V každé kapitole si připomínám, co jsem tehdy dělala a jak jsem žila, a vzpomínky za mnou přicházejí stále jasněji.

Až se ponoříte do čtení a naplno se rozeběhnou i vaše vlastní zážitky, třeba si vybavíte vtipné, ale možná i vážné nebo

dojemné historky, které budou stát za sdílení. Můžete mi je poslat (i s fotografiemi, pokud najdete) na adresu

vzpominkomat@albatrosmedia.cz

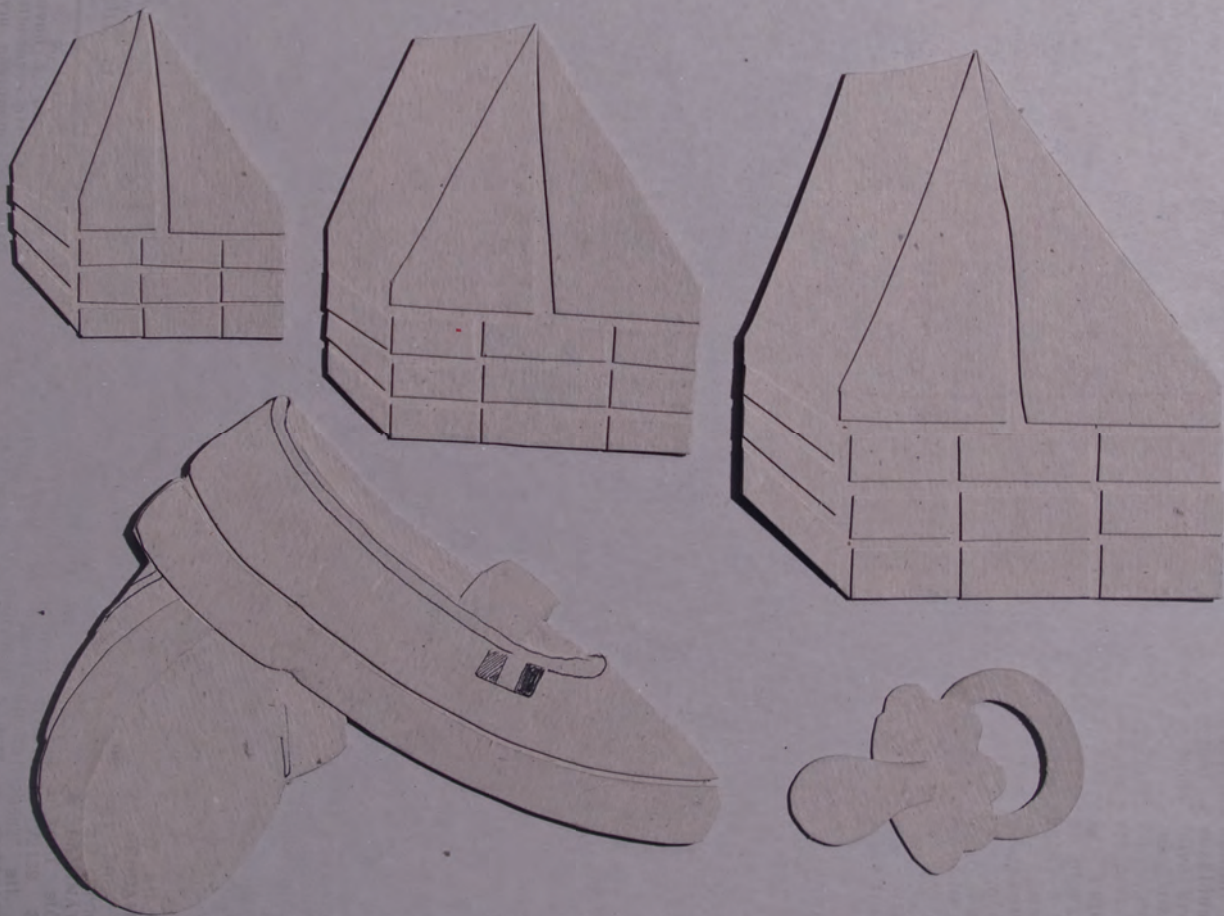
a třeba se nám podaří poskládat příští knížku společně – z vašich čtenářských vzpomínek, které budou jistě v něčem jiné než ty moje a připomenou dalším lidem to, co mě osobně třeba úplně minulo nebo se do této knížky nevešlo (lyžařské a vodácké zájezdy, dovolená v Jugoslávii či na chatě, svatby a oslavy narozenin...).

Roztočme tedy kola Vzpomínkomatu... tři... dva... jedna... teď!

Renáta Šťastná, srpen 2017

vzpomínkomat

*Co děti,
měly si kde hrát?*

Ta nejranější vzpomínka vlastně není vůbec moje, ale maminka. Vyprávěla mi, jak se mnou šla na *vítání občánků*. Při slavnostním ceremoniálu jsem dostala krásnou plaketu v červené, sametem vyložené krabičce, na níž se píše, že „město Praha vítá nového občana“.

Vzpomenete si také ještě na fenomén vítání občánků?

Za socialismu to byla pravidelná činnost matrik národních výborů, které automaticky zvaly nově narozené děti ve městech nebo na vesnicích na místní národní výbor. Často dorazili i prarodiče, protože chtěli být u toho, až soudruh předseda

oficiálně přivítá jejich vnoučata jako nové občany. Maminky dostaly karafiáty, tatínkové pamětní list, všichni si vyslechli, jak je dobře, že z potomků vychovají správného občana, který bude přínosem, posilou a oporou socialistické vlasti, na závěr přišlo na řadu několik dojemných básniček o rodině v podání jiskřiček nebo pionýrů a šlo se domů. Po roce 1989 se tyto akce přestaly pořádat, avšak řada obcí se k nim postupně během let znovu vrátila.

Jasně si pamatuju (moje vzpomínky jsou skutečně jasné...), že když jsme měli jít s mou čerstvě narozenou sestřičkou na buštěhradský Místní národní výbor,

Plaketu jsem si po celých svých 46 let uchovala

František Halas

Před usnutím

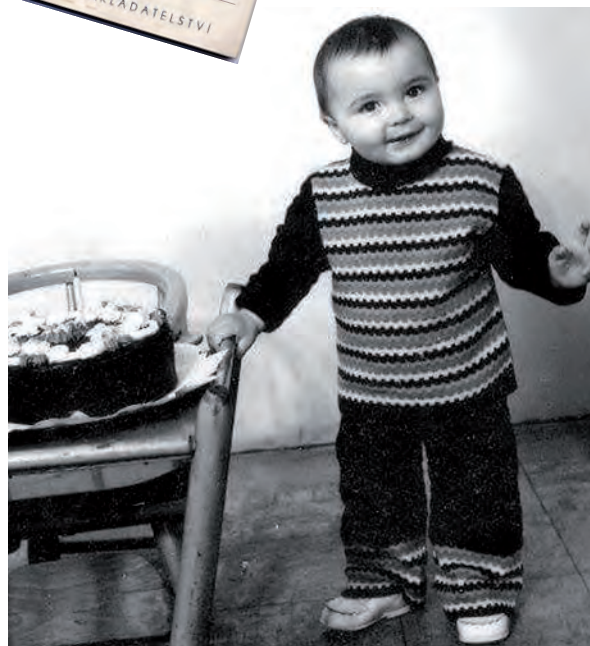
Ty nevíš, táto, to ti bylo k smíchu,
já viděl kosa na trávníku
zavazovat si tkaničku.

U botky se mu rozvázala,
tahal ji, až se přetrhala,
a víš, že ji ten hlupák sněd'?

Kdepak si koupí novou teď?

Žížala! Co ty víš!

Počkej, však ráno uvidíš!

Tohle je můj táta. Narodil se v roce 1899 a byl podobný Stalinovi. Měl jsem tuto fotku ve škole a dětem jsem se chlubil, že tátův bratr je Stalin, a že je to teda můj strejc, a všichni mi záviděli. Skončilo to vyšetřováním na státní bezpečnosti a táta z toho měl nemalé komplikace. Oni i ti bezpečáci si nejprve mysleli, že je bratrem Stalina. Psal se rok 1952.

Petr Stoličný

nemohla jsem v noci usnout, jak jsem byla nervózní. Dopoledne jsem nestála za nic, a potom to přišlo... Krásný obřad, výjimečná atmosféra, malá jiskřička nám zarecitovala nádhernou básničku od Františka Halase, kterou jsme měli v čítance Náš svět, a bylo to všechno velmi slavnostní. Když jsem si potom doma asi za týden prohlížela fotky, myslela jsem, že se hanbou propadnu. Měla jsem na sobě bílý svetr, ale oblečený naruby!

Foto: Kivera SF

Foto ze školky v Praze 4-Hrnčířích, já jsem ta druhá zleva, holčička v té strašné „debilce“, která neuvěřitelně kousala (co tehdy nekousalo, že?). Ale musela jsem ji mít, byla růžová!

Se vzpomínkami na dětství se přirozeně vážou krásné vzpomínky na hračky a hraní. Hraček jsem neměla zdaleka tolik jako dnešní děti, ale nijak to neubíralo na kvalitě prožitků (spíš naopak). Když jsem byla ve čtvrté třídě, moc jsem si přála *dětský šicí stroj*. Úplně vidím, jak jsem o něj prosila a žebrovala, a maminka mi říkala: „Ty si s ním stejně nebudeš hrát a pak to

tady bude ležet.“ Přesvědčovala jsem ji, že nene, že si s ním hrát budu a naslibovala jsem jí tehdy hory doly. A pak přišel den D. Když jsem rozbalovala dárek, tušila jsem, že je to ON. Všechno ostatní šlo stranou, i ten krásný čokoládový dort. Nadšení mi ale opravdu vydrželo jen pár dní. Možná jsem byla zbrklá, nebo nešikovná, ale pořád jsem měla se strojem nějaké trápení.

Bud' se mi šmodrchala nit, nebo se rovnou přetrhla, a na to jsem ještě neměla dost trpělivosti. Takže došlo na maminičina slova a stroj pak doma ležel.

Taťka nám kolikrát vyprávěl, jaké hračky měly děti dřív, když on byl ještě malý (narodil se roku 1943). „My jsme si, holka, vystačili s dřevěnou špulkou od nití, a to bys viděla, kolik legrace jsme zažili.“ Věřím. My jsme toho taky moc nepotřebovali. Ráda jsem si vystříhovala takové ty panenky, které se daly oblékat do papírových šatiček a botiček a čepiček. Některé dokonce mrkaly. S těmi jsem si dokázala hrát i celé hodiny.

Kdo ji měl doma, byl král. **Promítačka!** Byla konstrukčně velmi jednoduchá a trávili jsme s ní hodně času. Jmenovala se Diax 3. Obsluha nebyla nijak složitá, zvládlo ji každé dítě. Stačilo mít větší kus bílé zdi a pohádka mohla začít. Byla tam taky mřížka na diapozitivy, takže jsme si promítali třeba i fotky z dovolené. Pohádkových filmů bylo hodně, takže bychom bývali mohli strávit u promítačky hodiny, ale protože neměla chlazení, po půlhodince jsme si museli dělat pauzy, aby stroj vychladl a nepřehřál se.

Mozaika Beruška, to byl takový předchůdce „3D her“. Skládala se z bílé plastové desky s dírami, barevných obrázků a barevných „hlaviček s čudlíkem“ – vypadaly jako malé hříbky. Barevný obrázek se přiložil na desku a do vyznačených děr se nasazovaly hlavičky odpovídajících barev podle předlohy. Vznikl z toho plastický reliéf. Moc jsme si ji užívali, hlavně ve školce.

Kluci ze školky i ze školy měli *autička*. To je jasné, auta k dětství a ke klukům patří. Holky měly zase *kuchyňky* a někdy dost vymazlené!

SPOLEČENSKÁ HRA
Z PLASTICKÉ HMOTY

Mikádo

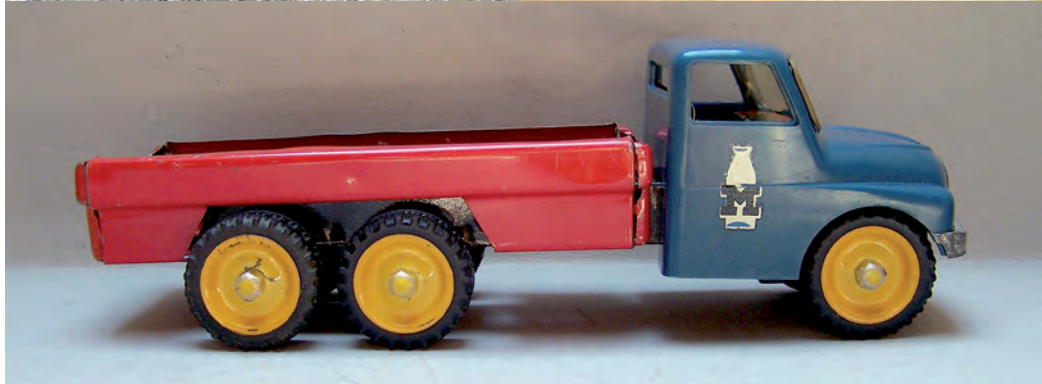
MC
5,50

MADE IN CZECHOSLOVAKIA

Nadřizný orgán ČSVD Praha
Chemoplast, v. d., Brno
MIKÁDO

PN: 35-64 cen.: 4/120 č. 7
JK: 741 929 23 č. zb.: 92.831/01
VC: 30/16/1977 Prošlo OTK:
PRO DĚTI OD 6 LET T 6

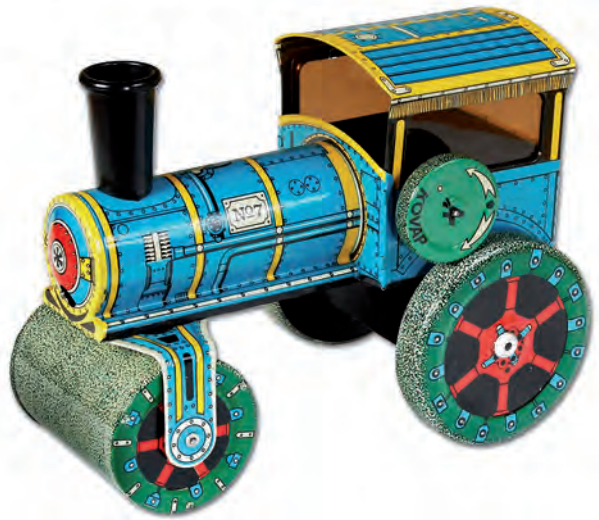

Tohle je sbírka Michala Vláška, který si zálibu v autíčkách uchoval dodnes.

18

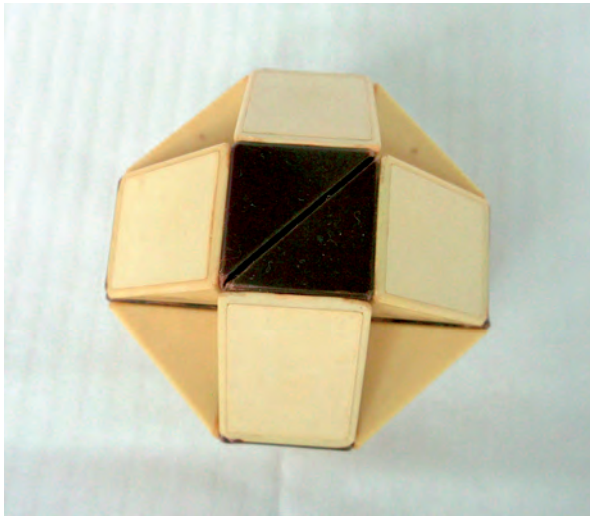

Když se jídlo v kuchyňce „jako“ připravilo a „jako“ vařilo, pečovaly jsme o *panenky*. I když mě osobně panenky moc nebavily, v nich se vyžívala spíš moje sestra (která ale úplně ze všeho nejvíc milovala *mončičáky*).

22

Když jsme byli starší, objevily se u nás *digitální hry*. Jako třeba Jen počkej zajíci, u které jsem seděla hodiny a chytala vajíčka do košíku.

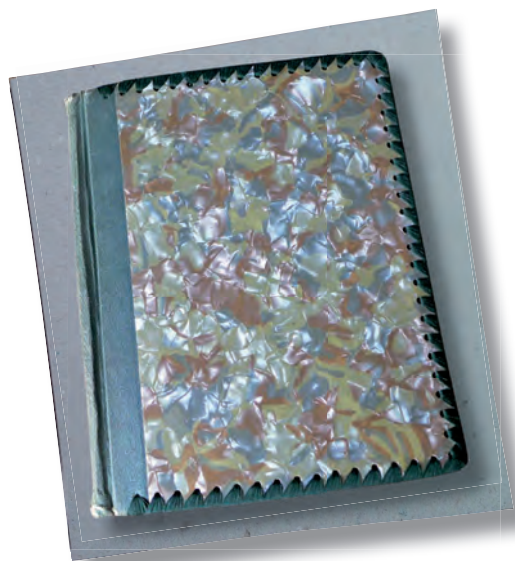
Anebo *hlavolamy*.

Taky si pamatuju, že jsme si měnili *památůky*. Kolovaly po třídě celý školní rok, aby se do nich stihli zvěčnit všichni, které jsme o zápis požádali. Škoda, že se mi ty dva moje ztratily, zřejmě při stěhování,

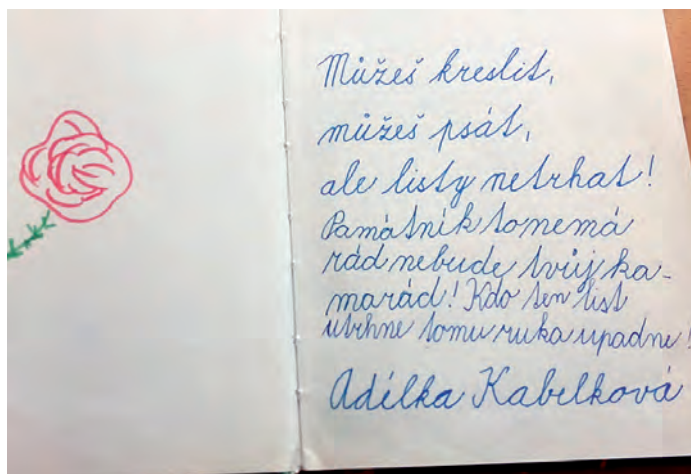
byly tam skutečné skvosty. Třeba jsem tam měla od kamaráda Mirka krásný obrázek a pod ním básničku: „Okurčičko,

okurčičko, nechod' k lesu na políčko. Myška tam má domeček, ukousne ti koneček.“

A jak to bylo s ostatními hračkami? Které z nich si pamatujete a se kterými jste si rádi hráli vy nebo vaši kamarádi?

23

Za mého dětství jsme tak nějak pořád lítali po venku. Skákali jsme panáka a gumu, hráli hry v každé volné chvíli. Do první a druhé třídy jsem chodila v Šeberově a bydleli jsme v Hrnčířích, dvě zastávky autobusem. Dneska je to Praha, kam jezdí celkem pravidelně městský autobus. Ale v roce 1977 tam jezdil jen modrý, mimopražský, a to ještě ne moc často. Když jsme na něj čekávaly s holčkama, hrály jsme různé jednoduché hry, a někdy nám ten autobus málem ujel, jak jsme se do nich zabraly. Ale nepamatuju si, že bychom se byly někdy nudily.

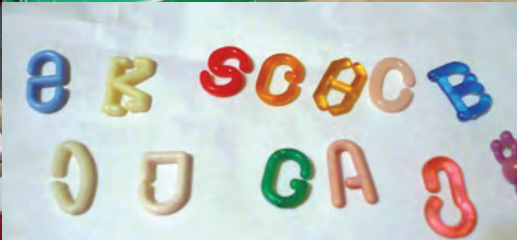
A vždycky jsme s kamarády tvořili nerozlučnou partu. Jednou jsme si šli hrát k nám, podruhé k Hance, pak zase k Honzovi, zkrátka byli jsme pořád spolu. Rodiče rozhodli, abychom byli nejpozději

v pět doma, a když jsme přišli pozdě, měli jsme druhý den smůlu a nikam nesměli. Věděli jsme, že na čem se domluvíme, to musíme splnit, protože kdyby ne, připravili bychom se o společný čas. Pokud jsme neběhali po venku, hráli jsme hry. Nejvíc asi Člověče, nezlob se, Kloboučku hop!, hru Logik, kostky, karty, měli jsme různé stavebnice. Pořád bylo co dělat. Spolužačky měly mladší sourozence, ty jsme vyzvedávali ve školce a pak na ně museli dohlížet, než jejich maminky přišly z práce. Tak jsme s nimi hráli třeba Smolíčka pacholíčka nebo pexeso. Her bylo tolik, že už si asi na všechny ani nevzpomenu. Pokud si vzpomenete vy, napište mi to.

Kdo by zapomněl na *céčka*! Když se objevily na pultech hračkářství (protože dřív to tak bylo, že jsme koupili v každém obchodě sortiment, pro který byl obchod určen - v drogerii drogistické zboží, v potravinách jídlo, pro brambory jsme museli do zeleniny a pro buřty do masny), byly hned pryč. Časem potom přibyla háčka a paragrafy, byly i průhledné a potom ty, co ve tmě svítily. Ty byly vzácné. S céčky někdy kluci hráli čáru.

Logik byla hra jen pro chytré hlavičky. Komu to nepálilo, moc se nepobavil. Vlastně to není až tak úplně minulost. Tahle hra je oblíbená dodnes a často ji se synem hrajeme.

Přebírání byla poměrně jednoduchá hra, tedy pokud měl člověk šikovné prsty a byl trpělivý. Hrály ji většinou holky, ale i kluci se občas přidali. Na začátku bylo nutné svázat provázek, provléct si ho mezi prsty a pak nechat spoluhráče přebrat provázek na jeho prsty tak, aby se nezamotal, vytvořil odpovídající obraz a dal se znovu přebrat. Pochopitelně prohrál ten, kdo to pokazil. Přebírání mělo své dané obrazce, které se z provázku vytvářely, a existovala jich celá řada. Začínalo se například kolébkou, pak následoval dopis, voda, obrácená kolébka, obrácený dopis, oko, pavouk, další oko a tak

dále. Přebírání je starou hrou, povídá se, že se jí bavili kdysi dávno piráti, kteří si krátili na moři dlouhou chvíli. U nás byla oblíbená hlavně proto, že byla finančně nenáročná a dala se hrát kdekoli.

Rádi jsme hrávali i hru *Honzo, vstávej!* Vzpomínáte? Nejdříve se vyznačí startovní a cílová čára (vzdálenost záleží na dohodě). Hráči se domluví či vylosují jednoho, který se postaví do cíle zády ke startu, ten se stává vyvolávačem. Ostatní stojí na startovní čáře a hra může začít. Vyvolávač oslovuje jednoho hráče po druhém se slovy: „Honzo, vstávej!“ Oni řeknou: „Kolik je hodin?“ Vyvolávač jim odpoví jedním z pokynů (viz dále), který hráč provede (napodobí zvíře):

- jeden čapí – jeden dlouhý krok se zvednutými koleny (napodobuje čápa);
- jeden žabí – hráč skočí jako žába;
- jeden sloní – velký krok vpřed (jako slon, nezapomeňte na chobot);
- jeden slepičí – malý krůček na délku chodidla;
- jeden mravenčí – pidikrůček vpřed;
- jeden račí – krok nazpátek.

Počet se samozřejmě mění (tedy dva sloní, čtyři žabí...). Lze použít i jiné povely, záleží jen a jen na fantazii. Vyvolávač

střídá jednoho hráče po druhém a vyhrává ten, kdo je první v cíli.

Podobná jsou i pravidla hry *Cukr, káva, limonáda*. Vyvolávač říká: „Cukr, káva, limonáda, čaj, rum, bum“ a hráči k němu utíkají. Poté se vyvolávač otočí a hráči se teď už nesmějí ani pohnout. Jinak se vrací na start.

Jistě si vzpomenete na sladkou dobu, kdy jste si jako děti vymýšleli své budoucí povolání. Mnoho chlapečků si přálo stát se pilotem nebo popelářem, holčičky se pak spíše viděly v roli paní učitelky či doktorky. A *doktorský kuřík* byl jako stvořený pro splnění posledního snu. Stetoskop, stříkačka, špachtle na dívání se do krku, teploměr. Co víc jsme si mohli jako začínající lékaři přát? Na role pacientů

se nejlépe hodili rodiče nebo sourozenci a babička s dědou. Když nebylo poblíž nikoho živého anebo už všichni leželi na lůžku, posloužili jako další pacienti i plyšáci nebo panenky.

Taky jsem si přála takový kufřík a dostala jsem ho. Na rozdíl od šicího stroje mi zájem o něj vydržel hodně dlouho.

Pro děti, které rády kreslily, bylo parádní hračkou *inspiro*. Skládalo se z ozubených umělohmotných koleček a dalších tvarů, různých velikostí a různě děrovaných, a pomocí těchto součástí se daly kreslit geometrické obrazce. Byla to spíše výchovná hračka, dneska řekneme interaktivní, která vedla ke správnému držení tužky a hlavně k trpělivosti, kterou jsem jako dítě moc neoplývala. Do dírek, které byly v každém kolečku, se zapíchla speciální tužka a pomalu se jím otáčelo. Pokud kolečko náhodou vyskočilo ze zoubků, byla z toho nakonec pořádná čmáranice. Pomocí koleček, která kroužila kolem sebe nebo uvnitř sebe, jsme mohli vytvořit nepřeberné množství obrazců.

No, a když bylo venku ošklivo, hráli jsme *karty* nebo *pexeso*.

Pvní třídu jsem začínala ve škole v Praze 4-Šeberově. Tehdy jsme měli paní učitelku Davidovou a mně se moc líbila její zástěra, ve které chodívala do vyučování. Měla velké kapsy a na nich namalované jahody. Po mojí pravé ruce seděla Janička Žáková, která měla nádherné vlasy, a my holky jsme jí je záviděly, jak jinak. A po

levé straně seděla Hanka Uhrová, která bydlela v Hrnčířích. Vydržely jsme být v kontaktu asi do šestnácti let, přestože jsem se na začátku třetí třídy odstěhovala s rodiči do Buštěhradu. Pamatuji si, že mi Hanka poslala pohled z Japonska a potom už o ní nevím nic. Třeba se ještě někdy setkáme...

Fotky z první třídy se postupem let stávají opravdovou přehlídkou „elegance“.

Pro dokreslení: ta košile, co mi kouká zpod svetříku, byla flanelová. Kalhoty byly zelené z takového podivného silonového materiálu. A ještě jsem měla tmavomodré

polobotky s vykousnutými otvory na straně, které jsem dostala od nějaké tety z ciziny. Myslím, že to platí dodnes: pokud rodiče svolí, děti se na focení navlečou do všeho oblíbeného a dohromady z toho pak vznikají roztodivné kombinace.

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA
Základní devítiletá škola 1-4 p. s.
Číslo 4 - Želiezovce

Třída: 1. Číslo v třídním výkazu: 6 Školní rok: 1979/1980.
Rozhodl: *KLÍČEK*

VYSVĚDČENÍ

Jméno a příjmení: *Renata Klíčková*
Den, měsíc a rok narození: *21. duben 1971*
Město: *Čáslav*, okres: *Čáslav*
Národnost: *Česka* Státní občanství: *československé*

	I. pololetí	II. pololetí
Charita		1
Prospěch v povinných předmětech		
Český jazyk		2
Ruský jazyk		
Pravenka		2
Vlastivěda		
Přírodověda		
Matematika		2
Hudobní výchova a zpěv		1
Výrobní výchova		1
Psaní		
Pracovní vyučování		1
Tělesná a sportovní výchova		1

1877-W 207-1-A, nářad 026 Pa 1-7889/77

Vysvědčení z první třídy vypadala tehdy dost podobně jako ta dnešní. V prvním pololetí jsme dostali jednu velkou známku. Překvapuje vás ta dvojka? Nebudu se vmlouvat, nikdy jsem nebyla šprt! Při znám se, že když můj syn chodil do první třídy, zařekla jsem se, že jestli přinese samé jedničky, tak mu to moje „výzo“ neukážu, abych se před ním neshodila. Ale když pak sklesle přišel s dvojkou z prvouky, tak jsem mu památný list ukázala, aby nesmutnil.

A vzpomínáte, v čem jsme nosili učení? To byly **aktovky**! Já měla zelenou se žlutou klopou. Ale tvarem byly všechny skoro stejné. Takové ty klasické kožené aktovky se zacvakávacím zapínáním, jejichž kůže tak hezky voněla. Taťka má tu moji dodnes v autě jako tašku na nářadí.

A co bylo v aktovce? Rozhodně jsme měli jednotnou výbavu: stejné sešity, které ležely pěkně vyskládané na lavici, když jsme přišli prvního září do školy, stejné učebnice, takže když přijela kamarádka z Prahy, mohla se učit z mých knížek.

Všichni bez rozdílu jsme museli psát nejprve obyčejnou tužkou, a teprve když jsme ji nedrželi jako poleno a nedrápali

jako čuňátka, přišlo od soudružky učitelky to slastné povolení, že si můžeme vzít *plnicí pero*. Tak to bylo něco! Psát perem, to už jsme se cítili jako fakt velcí žáci a byli jsme na vrcholu blaha, i když jsme vůbec netušili, že později přijde ještě větší slast – až to zpropadené pero budeme moci zahodit a vzít si na psaní „*č-ňana*“. Když jsem chodila do školy já, měli jsme pera natahovací a na prvním stupni ještě lavice s kalamářem. Měly sklápěcí sedačky, nepohodlná opěradla a především kalamář, kam jsme ukrývali lahvičku s inkoustem, abychom mohli psát plnicím perem. Navíc deska lavice byla v určitém sklonu, takže z ní občas věci sjížděly, někdy i ta lahvička s inkoustem nebo tuší, kterou jsme kreslili. Že jsme domů chodili s rukama od inkoustu jako čuníci, není třeba nijak zvlášť zdůrazňovat, v horším případě i s inkoustem na oblečení. Samotná práce s tím perem taky nebyla žádná legrace. Museli jsme z kalamáře natáhnout inkoust do pera a potom pěkně hrot otřít hadříkem, který byl povinnou výbavou každého penálu. Poprask nastal, když pero dělalo kaňky. Nesmělo se stát, že by někdo neměl piják neboli savý papír, který se dnes kupuje samostatně. I když možná v sešitech pro první

Vzpomínaj s láskou
na školní léta!

12/11 1953
Miroslav M.

Milý
už!

ČST

RECEPTÁŘ

PŘEDMĚT

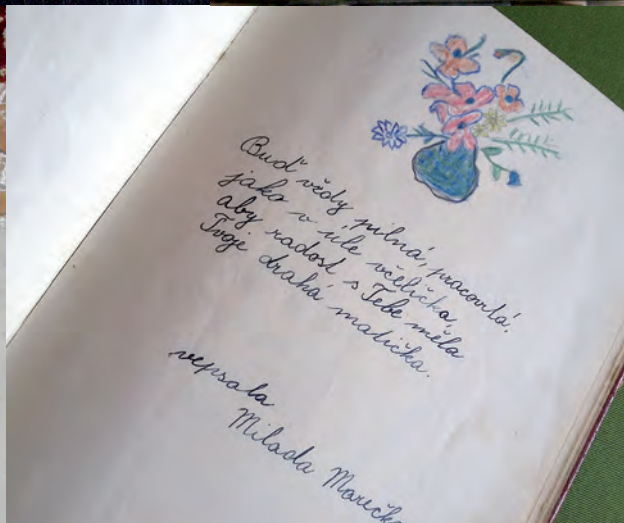
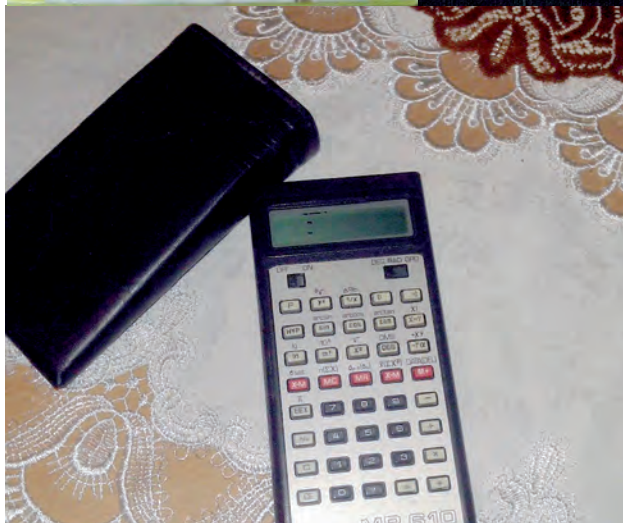
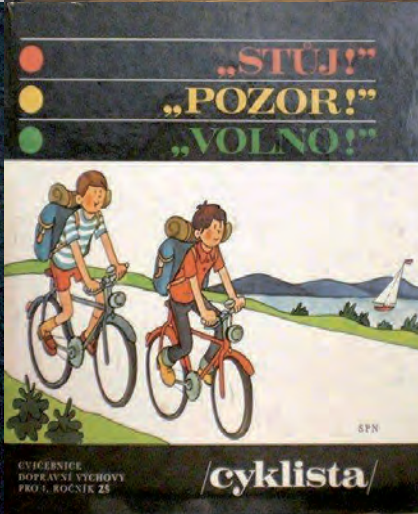
Pracovní úroveň (D)

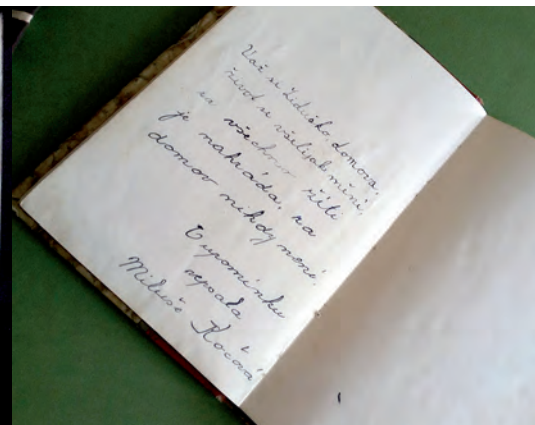
JMÉNO Božena Šimková

ŠKOLA ZŠ S. Miroslava

TRIDA 6 A

ROK 1974

třídu se ještě někde vzadu najde. Tolik jsme se těšili do páté třídy, až budeme moct psát tou čínou!

Úžasnou školní pomůckou byla *versatilka*. Vlastně pro kluky to byla pomůcka „dva v jednom“. V podstatě si stačilo pohlídat, abyste měli dostatek tuhy, a učitelka vás nemohla nikdy na geometrii nachytat se zlomenou nebo neořezanou tužkou. A pak druhá funkce versatilky – flusačka. Kluci si dělali kuličky z papíru nebo vykrajovali kousky z pomerančové kůry. Pak už jen stačilo přesně zamířit.

Já jsem versatilku používala mnoho let, až později jsem ji nahradila mikrotužkou neboli pentelkou. Ale obyčejné tužce jsem

Versatilka čili „mechanická padací tužka“ vznikla v roce 1950 v československé továrně Koh-i-noor Hardtmuth. Bavily jsme se nedávno s kamarádkou a ta říká versatilce „krajón“. Prý je to podle francouzského slova crayon, což znamená tužka. A dodává, že jí tak říkal její děda, který byl stavební inženýr.

U versatilky byl klasický dřevěný obal tužky nahrazen mnohem trvanlivějším obalem kovovým, který zajišťuje pohyb a uchycení tuhy. Versatilka pronikla do celého světa i proto, že díky hrotítce bylo možné tuhu snadno ostřit bez zdlouhavého ořezávání. S klasickou versatilkou bylo možné napsat čáru o délce až 56 kilometrů.

věrná stále. Ona má totiž proti propisce obrovskou výhodu – dá se s ní psát i vleže. A to dělám poměrně často, když mě těsně před usnutím napadne nějaká převratná myšlenka a mám strach, že ji do rána zapomenu.

Taky jste měli *školní tabuli* na lanku a kolejničkách, která se stahovala z jedné

nebo druhé strany? Dřív nebyly žádné speciální tabule – interaktivní, magnetické, projekční ani skleněné, jaké mají ve školách dnes. Prostě klasika – dřevěná, natřená barvou na černo a psát se dalo jen křídou. V některých třídách byly na tabuli i linky, ale to bylo, myslím, u nižších ročníků. Dnes na tabule můžete psát kromě kříd třeba i speciálním fixem a setřít

to pak houbičkou. Naši tabuli jsme museli zásadně stírat mokrou houbou, a to ještě několikrát po sobě, aby byla skutečně černá, bez šmouh a dalo se na ni čitelně psát. Kluci běžně namočili houbu a nevyždímanou ji nesli k tabuli a šup sem šup tam to setřeli, hlavně že to bylo rychle pryč. A když potom tabule uschla, byla samý „kocour“, samá šmouha a museli ji mazat znovu. To se potom soudružka učitelka zlobila, že zdržují vyučování. Užili jsme si legraci, i když jsme tou mokrou houbou po sobě házeli. Že to holky nedělaly? Ale dělaly. A ta houba se nedala moc dobře vyždímat, a navíc strašně smrděla!

Nezbytnou pomůckou v hodinách ruského jazyka bývala *tabulka s azbukou*. My jsme s ruštinou začínali až v páté třídě a úspěšně nás provázela až do chvíle, než jsme definitivně opustili školu a nastoupili do pracovního procesu. Byl to jeden z nejdůležitějších předmětů, alespoň tehdy se tak všichni tvářili. A dneska je ruština zase v kurzu.

Ruština mě bavila, stejně jako třeba čeština a hudební výchova. Ostatní předměty jsem nijak zvlášť nevyhledávala. Byla jsem spíš průměrná žákyně, ale průměr mi ještě značně vylepšovaly ty

tři oblíbené předměty. A přestože jsme měli všechny známky zapsané v žákovské knížce, kterou taťka pravidelně popisoval, stejně jsem byla vždycky jak na trní, když mamka odkráčela na třídní schůzku. Vzpomínám si, že **třídní schůzky** byly podstatně častěji než dnes. U syna ve škole je mají v září a v dubnu, nehledě na to, že v září je to spíš informační schůzka vzhledem k začátku školního roku. Moje mamka chodila v Šeberově dokonce na konzultace k panu řediteli, protože jsme byli první ročník, který se učil množiny, a ty ona vůbec nechápala. A potom v Buštěhradě, když se vracela z třídní schůzky, vždycky se tvářila hrozně vážně a já jsem zpytovala svědomí, co jsem vyvedla a doma neřekla. Ale jí pak vždycky začaly cukat koutky a uklidnila mě, že je s mým prospěchem spokojená. Oznámení o schůzce jsme si psávali do „žákajdy“, kde se to skvělo známkami a také sděleními **SRPŠ** neboli Sdružení rodičů a přátel školy. Ta zpravidla informovala o sběru papíru, kaštanů či pomerančové kůry, případně oznamovala, kdy bude školní akademie nebo co se chystá nadcházející měsíce. Většinou to byly pozvánky na akce spojené s Velkou říjnovou socialistickou revolucí (VŘSR) nebo měsícem

Československo-sovětského přátelství, kde naši žáci-pionýři předváděli různá hudebně-dramatická pásma.

Minimálně jednou za rok probíhalo na škole *branné cvičení*. Předcházely mu teoretické bloky, kdy jsme si říkali, co dělat, když nastane nebezpečí nebo stav nouze. Museli jsme vědět, kde jsou v Buštěhradě kryty a kudy se do

nich dostaneme, museli jsme znát pravidla a posloupnosti evakuačního plánu, jako když bičem mrská. Uměli jsme vyjmenovat nutné vybavení při chemickém poplachu a v neposlední řadě jsme byli povinni mít v pořádku plynovou masku, aby nás ochránila. A stále dokola jsme faciometrem měřili velikost obličeje od kořene nosu k bradě, aby nám masky velikostně dobře seděly.

„Školáci a plynová maska“ byla ve skutečnosti ta nejlegračnější část historek z branných cvičení. Hlavně to úmyslné „ksichtění“ se u měření! Ovšem když došlo na vlastní akt nasazování masky, to už smích přecházel.

Cvičení začínala ráno poplachem, kdy všichni museli opustit školu a shromáždit se většinou na školním hřišti. Měřilo se to na čas, samozřejmě. No, a pak jsme vyrazili na pochod, při kterém jsme plnili úkoly, třeba z první pomoci nebo jsme řešili složité dopravní situace a podobně. Celou dobu jsme museli být ostražití, protože „nepřítel nikdy nespí“, a protože jsme přece čekali na chemický poplach. A když konečně vypukl, tak šup do plynových masek, pláštěnek a nasadit igelitové pytlíky na boty i na ruce. A běda tomu, kdo je zapomněl doma!

Pamatuji si, že jsem pokaždé bojovala se soudružkou učitelkou: „Já si tu masku na ty brejle prostě nenarvu,“ běsnila jsem. „Ale narveš, Klestilová, nebo půjdeš bez nich.“ Nendarvala. Tak jsem šla bez nich. V sedmé třídě už jsem měla nějaké čtyři dioptrie, takže jsem se pohybovala dost nejistým krokem. Ještě k tomu jsem si nafuněla do masky a sklíčka se zapotila, takže jsem neviděla vůbec nic,

sešla z cestičky a šlápla rovnou do dýmovnice. Servala jsem masku z obličeje, rukama v igelitových sáčcích si z červeného chlebníku vyndala brýle a odšourala jsem se do cíle. Soudružka za mnou křičela přes ten chobot, že kdyby přišlo nebezpečí, tak jsem dávno mrtvá. Pokrčila jsem rameny a řekla sprosté slovo. Ale to ona neslyšela. A i kdyby... Tohle byla základka a něco podobného jsem potom zažívala i na střední škole. Soudružka profesorka Postupová se mě snažila přesvědčit, že se do masky s těma brýlema... No prostě nendarvala a pytlíky jsem si taky nenavlíkla. Byla bych mrtvá.

K vyučování neodmyslitelně patřily *dílny a pozemky*. Pozemky jsem měla ráda, hrabali jsme se v hlíně, zasadili semínka, celý školní rok jsme se o záhonky starali, a když to vyšlo, tak jsme i něco sklídili. Ta méně záživná část byla, když jsme museli na podzim hrabat spadané listí, to nám připadalo jako celkem zbytečná práce, protože ledva jsme tu zahradu dohrabali, fouknul vítr a mohli jsme hrabat znovu. Ale byli jsme venku.

Zato dílny jsem moc v oblibě neměla. Naše buštěhradská dílna byla v suterénu a šlo se do ní přes kotelnou, přímo kolem

obrovského kotle, odkud sálalo horko a divně to tam hučelo. Bylo to strašidelné. A nedej bože, aby mě soudružka učitelka Knížetová poslala pro něco do sborovny! Plížila jsem se tou ponurou chodbičkou, a když jsem šla kolem kotle, přimhouřila jsem oči, zadržela dech a popoběhla. Připadalo mi to jako trest, taková jsem byla poseroutka.

Bílé tričko nebo tílko, holky modré trenýrky, co vypadaly jako spodáry

s kapsičkou na zadku, kluci červené trenčle a bílé cvičky neboli jarmilky. To byly naše *cvičební úbory* na hodiny tělocviku. Dřívější režim si liboval v uniformitě (hlavně ničím nevybočovat z průměru), a to se promítlo i do hodin těláku. A nejen na základce, ale i na střední škole, kde už to vypadalo docela jinak. Některé spolužačky byly opravdu vyvinuté, a když jsme přišly na venkovní hřiště, kde na oválu běhali kluci z jiné třídy, rázem šly jejich výkony dolů, protože měli oči jen

pro upnutá, vyboulená a třesoucí se trička holek z vyšších ročníků.

Už od školních let jsme se setkávali s pečlivě upravenými nástěnkami. Za minulého režimu to byl totiž dost výrazný nástroj komunistické propagandy, který útočil na každé dítě už od školního věku. *Nástěnky* bývaly tematické a často reflektovaly velké a důležité svátky.

Komunistické, samozřejmě. Takže si ještě dobře vzpomínám na nástěnky při výročí VŘSR, nebo když byl Měsíc československo-sovětského přátelství, Den Československé lidové armády atd. Ve třídě se také na začátku roku vybíralo, kdo se ujme funkce nástěnkáře. Padla na mě a provázela mě celá školní léta. Někdo ji dostal nedobrovolně a štvá-la ho, někoho bavila, protože se mohl

esteticky realizovat. Já si vždycky přála být nástěnkářem a vzpomínám, jak jsme soutěžili, která třída bude mít hezčí nástěnku. Na druhé straně vysvědčení jsem pak měla napsanou pochvalu za příkladnou a svědomitou práci nástěnkářky. Ale mělo to jednu výhodu - nástěnkář nemusel o velké přestávce korzovat po chodbě se svačinou, protože měl plné ruce práce, aby stihnul upravit nástěnku, obzvláště bylo-li zapotřebí vyvěsit nějaké nové a ožehavé téma.

Švédská bedna pro mě vždycky byla nedolatelná překážka a hrůza hrůz. Navíc vysoká a těžká, když jsme ji po parketách měli posouvat z jednoho rohu tělocvičny do druhého. Používali jsme ji hlavně k různým přeskokům, a na ně jsem byla dost levá. Já tu bednu vždycky radši oběhla. Stejně jako kozu, tu se mi podařilo přeskočit snad jenom jednou, a to ještě napůl. „Klestilová, máš těžkej zadek!“ ozvalo se za mnou. Jako bych to nevěděla, tahám se s ním od dětství! Zkrátka, nebyla jsem zdatná cvičenka. Po tyči jsem vyšplhala až nahoru, ale provaz mi nešel. A tuhle bednu jsem měla nejraději rozloženou, když jsme mezi jednotlivými díly běhali slalom.

Když řeknete uhelky, nebudou vaše děti, natož vnučata vědět, o čem je řeč. A až jim to povyprávíte, polezou jim závistí oči z důlků, tedy alespoň těm, co dosud chodí do školy. Poslední **uhelné prázdniny** vypukly v roce 1979 a ty jsem zažila osobně. Během silvestrovské noci se teplota z +15 °C propadla na -15 °C. Během několika hodin propad o třicet čísel. To znamenalo neskutečnou kalamitu, neboť vše zamrzlo – uhlí, koks, auta a vlaky, které to všechno převážely. V mnoha místech se zhroutil systém centrálního vytápění, docházelo i k četným výpadkům v dodávkách elektřiny. A tak na školách museli vyhlásit takzvané uhelné prázdniny. Trvaly tři týdny, vzpomínám si, že jsme si jen jednou v týdnu zaskočili do školy pro úkoly a jinak hurá ven, na brusle a na sánky. Už nikdy jsme si tak nezabruslili jako tehdy, kluziště bylo v podstatě naším domovem, i přes ty třeskuté mrazy.

Uhelné prázdniny se nedotkly jenom škol. I mnohá divadla přestala hrát, zavřena zůstala většina výstavních síní, bylo omezeno vysílání Československé televize. Stát byl nucen přijmout řadu úsporných opatření, mezi něž patřilo mimo jiné omezení veřejného osvětlení nebo

přesunutí začátku pracovní doby až na osmou hodinu ranní. Energetická krize na začátku roku se stala také podnětem pro zavedení letního času od 1. dubna. Do škol jsme šli ke konci ledna a ministerstvo školství pro ten půlrok zrušilo jarní prázdniny, školní výlety i pochodová cvičení, abychom výuku dohnali.

A potom přišla buštěhradská „základka“, tedy Základní devítiletá škola Julia Fučíka (i když v té době už byla jenom do osmičky). Nastoupila jsem sem do třetí třídy koncem září, což mi opravdu neulehčilo pozici. Možná kdybych nastupovala hned prvního září a do první třídy, nebyla bych tak na očích. Ale takhle jsem byla terčem posměchu. Stále někdo pokřikoval: „To je ta nováááá!“ A pořád proti mně ve třídě „vyhlašovali válku“. To znamenalo, že se mnou nikdo moc nemluvil, všichni mi dělali naschvály, ztrácely se mi věci, a jednou jsem dokonce našla prořezané úplně nové boty. Ale tím dnem všechno zlo skončilo. Přišla jsem do šatny a tam si spolu vzadu na lavičce špitaly dvě holky z naší třídy. Když jsem šla okolo nich, jedná se zvedla a strčila do mě. Kecla jsem si na zadek a uslyšela chichot, když v tom do šatny vrazila taková velká holka – věděla